

خارج فقه درس صلاة الجمعة استاد اراکی دام ظلّه یکشنبه ۵ اسفند ۸۶ خورشید ۱۶ صفر المظفر ۱۴۲۹

یک مقدار درباره روایات باقیمانده‌ی از بحث قبل صحبت کنیم چون ما در بحث قبل اجمالاً اشاره کردیم که محافظه بر صلاة در روایات تفسیر شده ، تفسیر شده به محافظه بر وقت ، یعنی صلاة فی اوّل وقتها ، حالا این فی اوّل وقتها به تناسب هر شخصی در هر شرائطی که باشد ،

ما از روایات محافظه در مجموع استفاده می کنیم ، که اصل محافظه بر صلاة واجب است ، و این که مقصود از محافظه بر صلاة ، اوّل وقت فاوّل وقت نماز خواندن است ، و عدم تقدیم چیزی بر صلاة ، الا در آنجائی که عرفاً آن شیء مهم حساب به شود ، اهمیت عرفی کافی است ، اهمیت شرعی هم لازم نیست داشته باشد ، اهمیت عرفی که صدق عدم محافظت و صدق استخفاف به صلاة نکند ،

روایات محافظه دو دسته هستند ،

یک دسته روایاتی که محافظه را به رعایت وقت تفسیر کرده اند ، این یک دسته از روایات

دسته دیگر روایاتی که از آنها مولوی بودن امر به محافظه استفاده می شود و این که امر به محافظه صرفاً ارشاد به اهمیت نیست ، بلکه یک امری است که مولوی است به این معنا که یعنی عقاب ویژه ، عقاب مخصوص بر ترک این امر بار می شود ، غیر از عقاب بر ترک اصل صلاة ،

اما روایات دسته اوّل : روایاتی که محافظه در آنها به رعایت وقت تفسیر شده است ، در ابواب اعداد

فرائض ، وسائل الشیعه ، باب هفتم ، عنوانش این است که باب ۷ بَابُ تَحْرِیمِ إِضَاعَةِ الصَّلَاةِ وَ جُوبِ الْمُحَافَظَةِ عَلَیْهَا عنوان مقابل محافظه گاهی إضاعة بکار رفته ، گاهی سهو بکار رفته ، (۱۰۷) الماعون : ۵

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ گاهی استخفاف بکار رفته است ، گاهی التفات؟ به غیر ذکر الله به کار رفته ، به نظر ما همه این ها عناوین واحده ای است که مشیر به یک معنون است ، مشیر به معنون ترک المحافظة است ، ترک المحافظة یصدق علیه بآئه تضييع لصلاة یصدق علیه بآئه التفات؟ بغير الصلاة عن الصلاة ، یصدق علیه بآئه

سهو عن الصلاة ، (۱۰۷) الماعون : ۵

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ، يَصَدَّقَ عَلَيْهِ بِأَنَّهُ تَضِييعٌ لِّصَلَاةٍ ، أَوْ إِضَاعَةٌ لَهَا ،

روایاتی را در این باب می‌خوانیم.

روایت اول ، روایتی است که به چندسند روایت شده است ، مرحوم کلینی به یک سند نقل می‌کند ، منتهی

شیخ این روایت را به سندی دیگر نقل می‌کند، که سند شیخ صحیح است ، اما سند روایت کلینی چنین است ،

محمد بن یعقوب کلینی عن محمد بن یحیی^۱ عن علی بن محمد عن سهل بن زیاد عن الثّوعلی عن السّکونی عن

أبی عبد الله ع در این سند هم نوفلی هم سهل بن زیاد لاتوثیق لهما ، لذاست که این سند از لحاظ سندی تام

نیست ، سهل بن زیاد شیعه بوده ، خیلی هم روایت دارد منتهی لولا آن روایت حماریه ما به روایتش عمل می

کردیم لکن این روایت حماریه^۲ ، این سهل بن زیاد را برای ما شدیداً تضعیف کرده است ، روایت حماریه را از

حضرت امیر علیه السلام نقل می‌کند ولی بهر حال ضعیف است

^۱ یک سند از کتاب وسائل در جلوتر ذکر شده است که از علی بن محمد شروع شده است

^۲ ۹ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ وَ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلٍ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ شَبَابٍ الصَّرْفِيِّ عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ رَسُولَ اللَّهِ ص الْوَفَاةُ دَعَا الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع فَقَالَ لِلْعَبَّاسِ يَا عَمُّ مُحَمَّدٍ تَأْخُذُ ثَرَاتِ مُحَمَّدٍ وَ تَقْضِي دَيْنَهُ وَ تُنْجِزُ عِدَاتِهِ فَرَدَّ عَلَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَابِي أَتَتْ وَ أُمِّي إِثْنُ شَيْخٍ كَثِيرٍ الْعِيَالِ قَلِيلُ الْمَالِ مَنْ يُطِيقُكَ وَ أَتَتْ ثُبَارَى الرِّيحِ قَالَ فَاطْرُقْ ص هُنَيْمَةُ ثُمَّ قَالَ يَا عَبَّاسُ أ تَأْخُذُ ثَرَاتِ مُحَمَّدٍ وَ تُنْجِزُ عِدَاتِهِ وَ تَقْضِي دَيْنَهُ فَقَالَ بَابِي أَتَتْ وَ أُمِّي شَيْخٌ كَثِيرُ الْعِيَالِ قَلِيلُ الْمَالِ وَ أَتَتْ ثُبَارَى الرِّيحِ قَالَ أَمَا إِنِّي سَأُعْطِيهَا مَنْ يَأْخُذُهَا بِحَقِّهَا ثُمَّ قَالَ يَا عَلِيُّ يَا أَخَا مُحَمَّدٍ أ تُنْجِزُ عِدَاتِ مُحَمَّدٍ وَ تَقْضِي دَيْنَهُ وَ تَقْبِضُ ثَرَاتَهُ فَقَالَ نَعَمْ بَابِي أَتَتْ وَ أُمِّي ذَلِكَ عَلَى وَ لِي قَالَ فَظَنَرْتُ إِلَيْهِ حَتَّى نَزَعَ خَاتَمَهُ مِنْ إِبْصَعِهِ فَقَالَ تَحْتَمُّ بِهَذَا فِي حَيَاتِي قَالَ فَظَنَرْتُ إِلَى الْخَاتَمِ حِينَ وَضَعْتُهُ فِي إِبْصَعِي فَتَمَنَيْتُ مِنْ جَمِيعِ مَا تَرَكَ الْخَاتَمُ ثُمَّ صَاحَ يَا بِلَالُ عَلَى بِالْمَغْفَرِ وَ الدَّرْعِ وَ الرَّايَةِ وَ الْقَمِيصِ وَ ذِي الْفَقَارِ وَ السَّحَابِ وَ الْبُرْدِ وَ الْأُبْرَقَةِ وَ الْقَضِيبِ قَالَ فَوَاللَّهِ مَا رَأَيْتُهَا غَيْرَ سَاعَتِي تِلْكَ يَغْنِي الْأُبْرَقَةَ فَجِيءَ بِشِقَّةٍ كَادَتْ تَخْطِفُ الْأَبْصَارَ فَإِذَا هِيَ مِنْ أُبْرُقِ الْجَنَّةِ فَقَالَ يَا عَلِيُّ إِنَّ جَبْرِئِيلَ أَتَانِي بِهَا وَ قَالَ يَا مُحَمَّدُ اجْعَلْهَا فِي حَلَقَةِ الدَّرْعِ وَ اسْتَذِفِرْ بِهَا مَكَانَ الْمِطْلَقَةِ ثُمَّ دَعَا بِزَوْجِي نَعَالٍ عَرَبِيَّيْنِ جَمِيعاً أَحَدُهُمَا مَخْصُوفٌ وَ الْآخَرُ غَيْرُ مَخْصُوفٍ وَ الْقَمِيصَيْنِ الْقَمِيصِ الَّذِي أُسْرِيَ بِهِ فِيهِ وَ الْقَمِيصِ الَّذِي خَرَجَ فِيهِ يَوْمَ أُحُدٍ وَ الْقُلَانِسِ الثَّلَاثِ قُلْتُسُوفَ السَّفَرِ وَ قُلْتُسُوفَ الْعِيدَيْنِ وَ الْجُمُعِ وَ قُلْتُسُوفَ كَانَ يَلْبَسُهَا وَ يَقْعُدُ مَعَ أَصْحَابِهِ ثُمَّ قَالَ يَا بِلَالُ عَلَى بِالْبُلْعَاتَيْنِ الشَّهْبَاءِ وَ الدُّلْدَلِ وَ الثَّاقَتَيْنِ الْعَضْبَاءِ وَ الْقُصَوَاءِ وَ الْفَرَسَيْنِ الْجَنَاحِ كَانَتْ تُوقَفُ بِيَابِ الْمَسْجِدِ لِحَوَائِجِ رَسُولِ اللَّهِ ص يَبْعَثُ الرَّجُلَ فِي حَاجَتِهِ فَيَرْكَبُهُ فَيَرْكُضُهُ فِي حَاجَةِ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ حِزْزُومٍ وَ هُوَ الَّذِي كَانَ يَقُولُ أَقْدِمُ حِزْزُومٍ وَ الْحِمَارِ عَفِيرٍ فَقَالَ أَقْبِضْهَا فِي حَيَاتِي فَذَكَرَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع أَنَّ أَوَّلَ شَيْءٍ مِنَ الدَّوَابِّ تُوَفَّى عَفِيرٌ سَاعَةً قَبْلَ رَسُولِ اللَّهِ ص فَطَعَّ خَطَامَهُ ثُمَّ مَرَّ يَرْكُضُ حَتَّى أَتَى بَنِي خُطَمَةَ بِقُبَا فَرَمَى بِنَفْسِهِ فِيهَا فَكَانَتْ قَبْرَهُ وَ رَوَى أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ إِنَّ ذَلِكَ الْحِمَارَ كَلَّمَ رَسُولَ اللَّهِ ص فَقَالَ بَابِي أَتَتْ وَ أُمِّي إِنَّ أَبِي حَدَّثَنِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ كَانَ مَعَ نُوحٍ فِي السَّفِينَةِ فَقَامَ إِلَيْهِ نُوحٌ فَمَسَحَ عَلَى كَفْلِهِ ثُمَّ قَالَ يَخْرُجُ مِنْ صُلْبِ هَذَا الْحِمَارِ حِمَارٌ يَرْكَبُهُ سَيِّدُ النَّبِيِّينَ وَ خَاتَمُهُمْ فَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ ذَلِكَ الْحِمَارَ

لکن سند دوم که سند شیخ است به همین روایت آن سند تام است ، سند شیخ سند دیگری است از شیخ
بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَى
الكَاهِلِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص

۴۴۲۶ وَ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ التَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
ص لَا يَزَالُ الشَّيْطَانُ ذَعِرًا مِنَ الْمُؤْمِنِ مَا حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ لَوْ قَتَلْنَهُ - فَإِذَا ضَيَّعَهُنَّ تَجَرَّأَ عَلَيْهِ فَأَدْخَلَهُ
فِي الْعِظَائِمِ

و رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ
اللَّهِ بْنِ يَحْيَى الْكَاهِلِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادِ
السَّابِقِ فِي بَابِ إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ وَ رَوَاهُ فِي الْمَجَالِسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوِيهِ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ
عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْقُرَشِيِّ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنْ
الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع مِثْلَهُ

وسائل الشيعة، ج ۴، ص: ۲۹

شیطان همواره از مؤمن ترسناک است ، بیمناک است دُعر یعنی بیمناک دُعر به معنی خوف است و بیم ،
مادامی که بر وقت نمازهای پنجگانه محافظت کند ، حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ بعد لَوْ قَتَلْنَهُ ، این لَوْ قَتَلْنَهُ تفسیر
حافظوا علی الصلوات است ، این قرینه بر این است که محافظه به معنی محافظه بر وقت است ،
اگر مؤمن سبک بشمارد نماز را ، و به اصطلاح روایت ، تضییع کند نماز را ، شیطان بر او جرأت پیدا می کند ،
هیبت او در پیش شیطان شکسته می شود، و جرأت پیدا می کند و با اصطلاح حریم شخصیت مؤمن نماز است ،
نماز اول وقت ، یک حریمی به دور شخصیت مؤمن ایجاد می کند ، که شیطان از دخول در این حریم بیمناک
خواهد بود ، وقتی که نماز اول وقت را رها کرد ، بی حریم می ماند و آنوقت جرأت پیدا می کند شیطان ، در
کارهای زشت بزرگ او را وارد می کند

روایت دوم از باب هفتم از ابواب أَبْوَابُ أَعْدَادِ الْفَرَائِضِ وَ نَوَافِلِهَا وَ مَا يُنَاسِبُهَا

روایت دیگر از همین باب

روایت چهارم این باب ، می فرماید

۴۲۲۸ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَارْقٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا قَالَ كِتَابًا ثَابِتًا وَ لَيْسَ إِنْ عَجَلْتَ قَلِيلًا أَوْ أَخَّرْتَ قَلِيلًا بِالَّذِي يَضُرُّكَ مَا لَمْ تُضَيِّعْ تِلْكَ الْإِضَاعَةَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ لِقَوْمٍ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَ اتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا

روایت چهارم از باب هفتم

این روایت سندش بسیار سند خوبی است ، مرحوم کلینی عن محمد بن یحیی عن احمد بن محمد (این جا احمد بن محمد معمولاً منظور احمد بن محمد بن عیسی است) (موقوف یعنی ثابت) (یک خورده عقب بیندازی ، یک خورده جلو بیندازی ، یک خورده جلو بینداری نه این که از وقت جلو بیفتد یعنی عقب و جلو کردن مختصر ، این تضییع نیست ، فرض کنید ، یک ربع ساعت ، نیم ساعت بعد از اوّل وقت ، یک روز نیم ساعت بعد از اوّل وقت ، یک روز دوباره جلوتر نزدیک به اوّل وقت ، حول و حوش اول وقت بودن ، این ملاک است ، از این حریم دورتر نشود ، از حاشیه وقت نماز عقب تر نیفتد ،

این جا هم به نظر می رسد که این اضاعه به کار رفته است ، در مقابل آن محافظه است ، که این جا فرموده است که اضاعه در جایی است که نماز را از اوّل وقت زیاد عقب بیندازد ،

بازهم روایاتی که در نهج البلاغه آمده است که می فرماید حضرت امیر صلوات الله تعالی علیه طبق روایات نهج البلاغه

۱۹۹- و من کلام له ع کان یوصی به أصحابه

الصلاة

تَعَاهَدُوا أَمْرَ الصَّلَاةِ وَحَافِظُوا عَلَيْهَا وَاسْتَكْثِرُوا مِنْهَا وَتَقَرَّبُوا بِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا أَلَا تَسْمَعُونَ إِلَى جَوَابِ أَهْلِ النَّارِ حِينَ سُئِلُوا مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ وَإِنَّهَا لَتَحْتَ الذُّنُوبِ حَتَّى الْوَرَقِ وَتُطْلِقُهَا إِطْلَاقَ الرِّبْقِ وَشَبَّهَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص بِالْحَمَّةِ تَكُونُ عَلَى بَابِ الرَّجُلِ فَهُوَ يَغْتَسِلُ مِنْهَا فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ خَمْسَ مَرَّاتٍ فَمَا عَسَى أَنْ يَبْقَى عَلَيْهِ مِنَ الدَّرَنِ وَقَدْ عَرَفَ حَقَّهَا رِجَالٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ لَا تَشْغَلُهُمْ عَنْهَا زِينَةُ مَتَاعٍ وَلَا قُرَّةُ عَيْنٍ مِنْ وَلَدٍ وَلَا مَالٍ يَقُولُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ رِجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص نَصِيبًا بِالصَّلَاةِ بَعْدَ التَّبَشِيرِ لَهُ بِالْجَنَّةِ لِقَوْلِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَ أَمْرُ أَهْلِكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبْرَ عَلَيْهَا فَكَانَ يَأْمُرُ بِهَا أَهْلَهُ وَ يَصْبِرُ عَلَيْهَا نَفْسَهُ

نهج البلاغة ص : ۳۱۷

تا آخر روایت که بسیار مفصل است

این تَعَاهَدُوا أَمْرَ الصَّلَاةِ وَحَافِظُوا عَلَيْهَا ، تعاهد ، مواظبت است ، یعنی آدم وقتی که شیئی را دائم زیر نظر بگیرد ، و مواظبت بر آن شیئی بکند ، تعاهد گفته می شود ، اصل عهد گاهی معنی در ذهن سپردن بکار می رود این جا ، این معنی از عهد منظور است ، یعنی به یاد آوردن ، تعاهد یعنی تکرار این کار است ، یعنی همیشه در ذهن داشتن ، به یاد نماز بودن ، و به آن پرداختن ، به معنی مواظبت است اگر ما در فارسی واژه ای را بخواهیم به کار ببریم ، آن واژه مواظبت بر نماز که نزدیک به همان معنایی است که ما قبلاً در روایات قبل به همان محافظت به معنی صلاة در اول وقت ، در وقت خودش ،

یک روایت دیگر هم بخوانیم از همین دسته از روایات که در باب پنجم است از عیاشی نقل می کند فی تفسیره

وسائل الشیعة، ج ۴، ص: ۲۳

۴۴۱۱ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْعِيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ الصَّلَاةُ الْوُسْطَى الظُّهْرُ وَقَوْمُوا لِلَّهِ قَانَتَيْنِ إِقْبَالَ الرَّجُلِ عَلَى صَلَاتِهِ وَحِفَافَتُهُ عَلَى وَقْتِهَا حَتَّى لَا يُلْهِيَهُ عَنْهَا وَلَا يَشْغَلَهُ شَيْءٌ

این روایت محافظه یعنی محافظه علی وقتها این روایت ۵ از باب پنجم

روایت ششم از همین باب که باز همین معنا را می‌فهماند از

محمد بن مسلم در همان تفسیر عیاشی

۴۴۱۲ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ صَلَاةُ الْوُسْطَى هِيَ الْوُسْطَى مِنْ صَلَاةِ النَّهَارِ وَ هِيَ الظُّهْرُ وَ
إِنَّمَا يُحَافِظُ أَصْحَابُنَا عَلَى الزَّوَالِ مِنْ أَجْلِهَا
أَقُولُ وَ تَقَدَّمَ مَا يُشْعِرُ بِأَنَّهَا الْعَصْرُ وَ هُوَ مَحْمُولٌ عَلَى التَّيَقُّنِ فِي الرَّوَايَةِ

یحافظ این جا باز به معنی محافظه است ، یعنی محافظه زوالند ، یعنی در فکرنده که زوال از دستشان نرود، محافظه
بر زوال یعنی محافظه بر وقت نماز ، محافظه بر وقت نماز یعنی محافظه بر نماز اول وقت ،
این از دسته اول روایات ،

دسته دوم روایاتی است که از آنها مولویت امر به محافظت استفاده می‌شود، روایات باب ششم از همین

دسته از ابواب ۶ بَابُ تَحْرِيمِ الْاِسْتِخْفَافِ بِالصَّلَاةِ وَ التَّهَافُوتِ بِهَا

اولین روایت از روایات این باب روایتی است که مرحوم کلینی روایت می‌کند

۶ بَابُ تَحْرِيمِ الْاِسْتِخْفَافِ بِالصَّلَاةِ وَ التَّهَافُوتِ بِهَا

۴۴۱۳ مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ قَالَ
لَا تَتَهَافُونَ بِصَلَاتِكُمْ فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى قَالَ عِنْدَ مَوْتِهِ لَيْسَ مِنِّي مَنْ اسْتَخَفَّ بِصَلَاتِهِ لَيْسَ مِنِّي مَنْ شَرِبَ مُسْكِرًا لَا يَرِدُ
عَلَى الْحَوْضِ لَا وَاللَّهِ

وسائل الشیعة، ج ۴، ص: ۲۴

سند این روایت سند بسیار صحیح اعلائی است

خوب این لسان ، لسان امر مولوی است ، لسان ، لسان تهدید به عقاب بر استخفاف است ، که استخفاف ،
عقاب دارد ، محرومیت از ورود بر حوض رسول الله ص دارد ، لیس منی همراهش است ، خیلی هم این
روایت، روایت سنگینی است ، لَا يَرِدُ عَلَى الْحَوْضِ لَا وَاللَّهِ رسول اکرم صلی الله علیه و آله این گونه دارد

آن وقت این مضمون خیلی روایت شده است ، می شود گفت این مضمون از متواترات است ، یعنی هم از طرق شیعه ، از طرق متعدد روایت شده ، هم از طرق سنت به همین مضمون متعدد روایت شده است ، که حضرت فرمود : لَيْسَ مِنْ مَنِ اسْتَحَفَّ بِصَلَاتِهِ لَيْسَ مِنْ شَرِبَ مُسْكِرًا لَا يَرُدُّ عَلَى الْحَوْضِ لَا وَاللَّهِ خُوب عَطْفَ مَنْ شَرِبَ مُسْكِرًا بِرِ اسْتِخْفَافٍ بِه صَلَاةٍ مُؤَيَّدٍ دِیْگَرِی اسْتِ بِرِ اِیْنِ کِه اِیْنِ اسْتِخْفَافِ حَرَمَتَش ، حَرَمَتِ مَوْلَی اسْتِ ، گفتم کِه دُو قَرِیْنِه در اِیْنِ رَوَايَتِ وَجُودِ دَارِد ، یَکِی قَرِیْنِه سِیَاق ، چُون عَطْفِ بِرِ مَنْ شَرِبَ مُسْكِرًا شُدِه اسْتِ ، وَ شَرِبَ مُسْكِرًا قَطْعًا حَرَمَتَش ، حَرَمَتِ مَوْلَی اسْتِ ، یَکِی اِیْنِ کِه تَهْدِیْدِ بِه عِقَابِ شُدِه اسْتِ ، کِه اِیْنِ خُودِ دَالِّ بِرِ مَوْلَی بُوْدِنِ اَمْرِ بِه مَحَافِظَةِ یَا بِه تَعْبِیْرِ دِیْگَرِ ، حَرَمَتِ اسْتِخْفَافِ اسْتِ ،

روایت دیگر روایت هفتم از همین باب روایت ، این روایت دوم هم بسیار سندش قوی اعلائی است

۴۴۱۹ وَ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ وَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ جَمِيعًا عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ لَا تَسْتَحْقِرَنَّ بِالْبَوْلِ وَلَا تَتَهَاوَنَنَّ بِهِ وَلَا بِصَلَاتِكَ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ عِنْدَ مَوْتِهِ لَيْسَ مِنْ مَنِ اسْتَحَفَّ بِصَلَاتِهِ لَا يَرُدُّ عَلَى الْحَوْضِ لَا وَاللَّهِ لَيْسَ مِنْ شَرِبَ مُسْكِرًا لَا يَرُدُّ عَلَى الْحَوْضِ لَا وَاللَّهِ

وسائل الشيعة، ج ۴، ص: ۲۶

مرحوم صدوق فی العلل ، همان روایت است منتهی این جا با این سند روایت شده است ، تقریباً این سند، سندی است قطعی، این همان مضمون است

باز روایتی دیگر که باز هم سندش خوب است ، بازهم مرحوم صدوق در علل از پدرش از سعد

۴۴۲۰ وَ عَنْهُ عَنْ سَعْدِ بْنِ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ زِيَادٍ الْعَطَّارِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ

ع قَالَ قَالَ

رَسُولُ اللَّهِ ص لَيْسَ مِنْ مَنِ اسْتَحَفَّ بِالصَّلَاةِ لَا يَرُدُّ عَلَى الْحَوْضِ لَا وَاللَّهِ

وسائل الشيعة، ج ۴، ص: ۲۶

این روایت را هم به عنوان روایت آخر نقل می‌کنیم چون روایت جالبی است ، سندش هم سند خوبی است

روایت یازدهم از همین باب ، روایتی است که مرحوم برقی نقل می‌کند در محاسن، عن محمد بن علی و غیره

۴۲۳ و عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَ غَيْرِهِ عَنْ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ الْمُثَنِّيِّ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَمِيدَةَ أُعْزِيهَا بِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع - فَبَكَتْ وَ بَكَتُ لِبُكَائِهَا ثُمَّ قَالَتْ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ لَوْ رَأَيْتَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عِنْدَ الْمَوْتِ لَرَأَيْتَ عَجَبًا فَتَحَّ عَيْنِيهِ ثُمَّ قَالَ اجْمَعُوا كُلَّ مَنْ بَيْنِي وَ بَيْنَهُ قَرَابَةً قَالَتْ فَمَا تَرَكْنَا أَحَدًا إِلَّا جَمَعْنَاهُ فَنَظَرَ إِلَيْهِمْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ شَفَاعَتَنَا لَا تَنَالُ مُسْتَخِفًّا بِالصَّلَاةِ

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ وَ فِي الْمَجَالِسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوِيهِ عَنْ عَمِّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْقُرَشِيِّ عَنْ ابْنِ فَضَّالٍ مِثْلَهُ

وسائل الشیعة، ج ۴، ص: ۲۷

همسر امام صادق صلوات الله تعالی علیه ، ام حمیده فقیهه بوده است ، این ام حمیده همان است که ، در حال طواف ، طواف می‌کرد، به دور کعبه شهاب الدین زهری که فقیه مدینه بود در وقت خودش خیلی به خودش می‌بالید ، به او عبور کرد، دید که با دست چپش اشاره و ایما به حجرالاسود می‌کند و در حال طواف است، گفت یا أمة الله أخطأ السنة ، سنت رسول الله اشاره با دست راست است ، گفت اذهب فإئنا فی غنی عن فقهک ، فقیهه بوده است ، تو آشنا نیستی ما از فقه تو بی‌نیازیم ، فقیهه بوده و از آن زنان بزرگ زمان خودش بوده است ، منتهی خوب متأسفانه درباره این زنها ما کم مطلب داریم،

وقتی بعد از وفات امام صادق ع وارد بر ام حمیده شدم که تسلیت بگویم به ایشان ،

آن اواخر حضرت ، چشمش را باز کرد و فرمود، همه بستگان را جمع کنید ، ... شفاعت ما کسی را که استخفاف به نماز کند شامل نخواهد شد ، و صلی الله علی محمد و علی اهل بیته

تالار انجمن‌های گفتگوی تخصصی دروس حوزه‌های علمیّه

تمام حقوق محفوظ است، نقل تمام یا بخشی از مطالب حتا با ذکر نام منبع، ممنوع و محدود است

http://\Zokr.com